

Miljø- og
Fødevareministeriet
Naturstyrelsen

Natura 2000- plejeplan

for lysåbne naturtyper og arter
på Naturstyrelsens arealer
2. planperiode 2016-2021
Natura 2000-område
N182 Holtug Kridtbrud

Titel:

Natura 2000-plejeplan for lysåbne naturtyper og arter på Naturstyrelsens arealer.
2. planperiode 2016-2021 i Natura 2000-område N182 Holtug Kridtbrud

Udgiver:

Naturstyrelsen
Gjøddinggård
Førstballevej 2
7183 Randbøl
www.nst.dk

År:

2017

Foto:

Mogens Holmen

Kort:

Naturstyrelsen, på baggrund af kortmaterialer i henhold til tilladelse G18/1997 (Kort og Matrikelstyrelsen)

ISBN nr.

978-87-7179-056-6

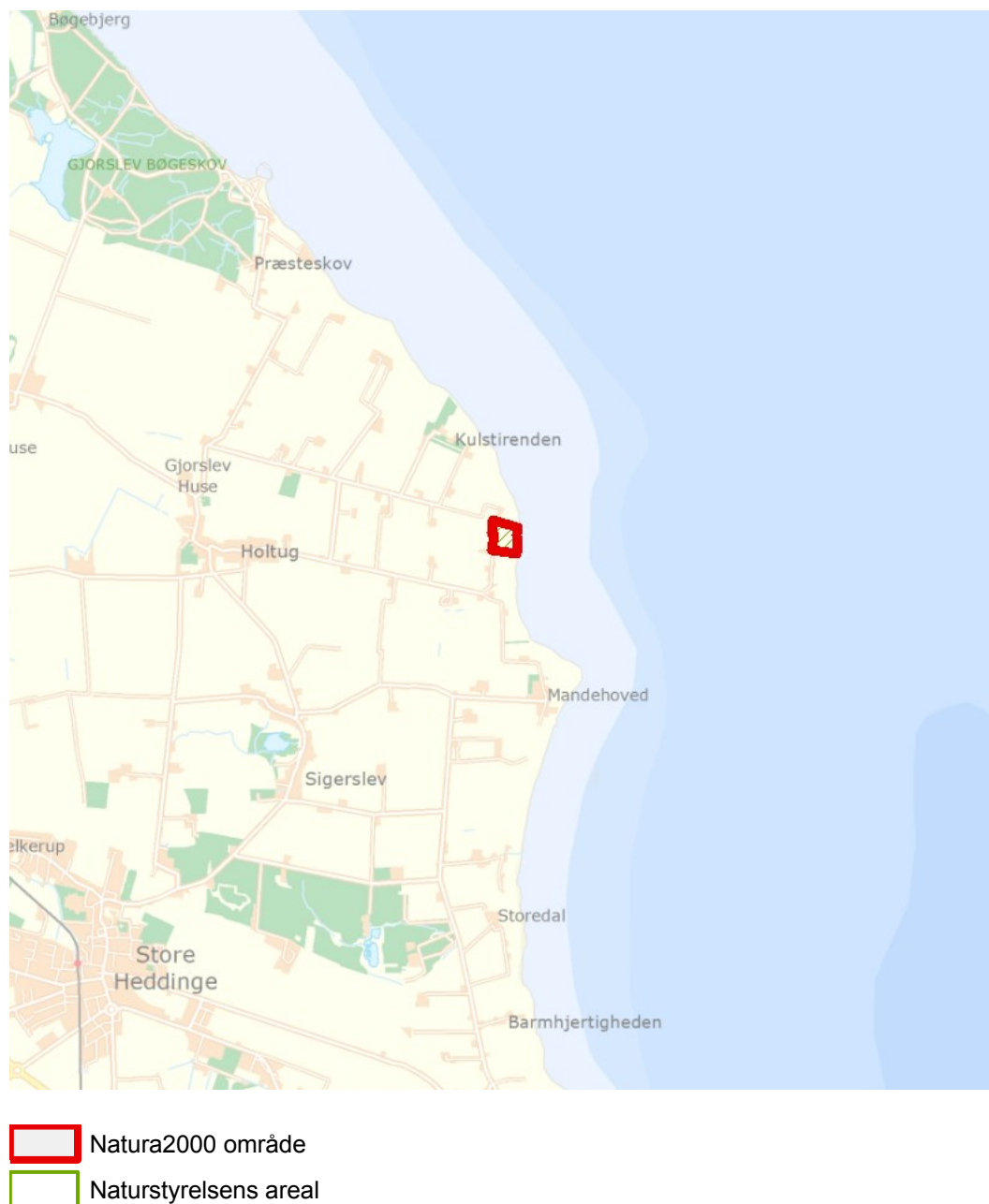
Må citeres med kildeangivelse.

1. Generelt

Der er 20. april 2016 offentliggjort Natura 2000-planer for 252 områder i Danmark.

Denne plejeplan følger op på Natura 2000-planen for område N182 Holtug Kridtbrud og vedrører Naturstyrelsens arealer på 5,5 ha.

Figur 1: Oversigtskort over Natura 2000-områdets afgrænsning

I denne plejeplan er arealer og indsatser opdelt på henholdsvis lysåbne naturtyper og arter knyttet til de lysåbne naturtyper. Natura 2000 plejeplaner for de skovbevoksede naturtyper, samt mere detaljerede oplysninger om indsatsen i Natura 2000-områderne findes på Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000. Bemærk, at Naturstyrelsens samlede arealforvaltning i området er omfattet af flere planbestemmelser og retningslinjer end dem, der findes i denne plan. For supplerende læsning herom henvises til Naturstyrelsens driftsplaner for det pågældende område, som findes på Naturstyrelsens hjemmeside vedr. driftsplanlægning.

Naturstyrelsen har udarbejdet et resumé af plejeplanen, som indgår i en kommunal Natura 2000-handleplan. Dette resumé er vedlagt som bilag 1.

Plejeplanen gælder for perioden 2016 -2021 og skal således senest være gennemført med udgangen af år 2021. Plejeplanen vil forsat være gældende efter 2021 og efterfølgende alene blive ajourført, når der foretages ændringer i udpegningsgrundlaget for Natura 2000-området, ændringer i Natura 2000- eller driftsplanlægningen eller ændringer i øvrige forhold, der måtte give anledning til at ajourføre plejeplanen.

Grundlag for prioriteringer og valg

Natura 2000-planen udgør grundlaget for plejeplanens prioriteringer og valg. I de tilfælde hvor der har været forudset en modstrid mellem hensyn til forskellige arter og/eller naturtyper på områdets udpegningsgrundlag, har Natura 2000-planen allerede foretaget denne prioritering.

Overvågning

Natura 2000-indsatsen bliver løbende overvåget i forhold til udpegningsgrundlag og naturværdier via NOVANA overvågningsprogram. Desuden afreporterer Danmark den nationale indsats vedrørende habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiverne til EU-kommissionen hvert 6. år.

I 2016-18 foretager Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning (SVANA) genkortlægning og tilstandsvurdering på alle arealer (lysåbne naturtyper og skovnaturtyper), og resultatet forventes at indgå i kommende basisanalyser for hvert enkelt område i 2019.

Få adgang til MiljøGIS overvågningsdata fra basisanalysen her:

<http://miljoegis.mim.dk/cbkort?profile=natura2000planer2h2014>

2. Områdebeskrivelse

Holtug kridtbrud ligger på Stevns Klint ca. 5 km nordøst for St. Heddinge i fugleflugtslinje. Området er en del af det unikke kridtlandskabet langs Stevns østkyst. Råstofindvindingen er ophørt for mange år siden, og på dele af arealet er indvandret en speciel overdrevsflora.

Natura 2000-området består af habitatområde nr. 183 og har et areal på ca. 5 ha. svarende til omfanget af kridtgraven. Hele området er ejet af Naturstyrelsen.

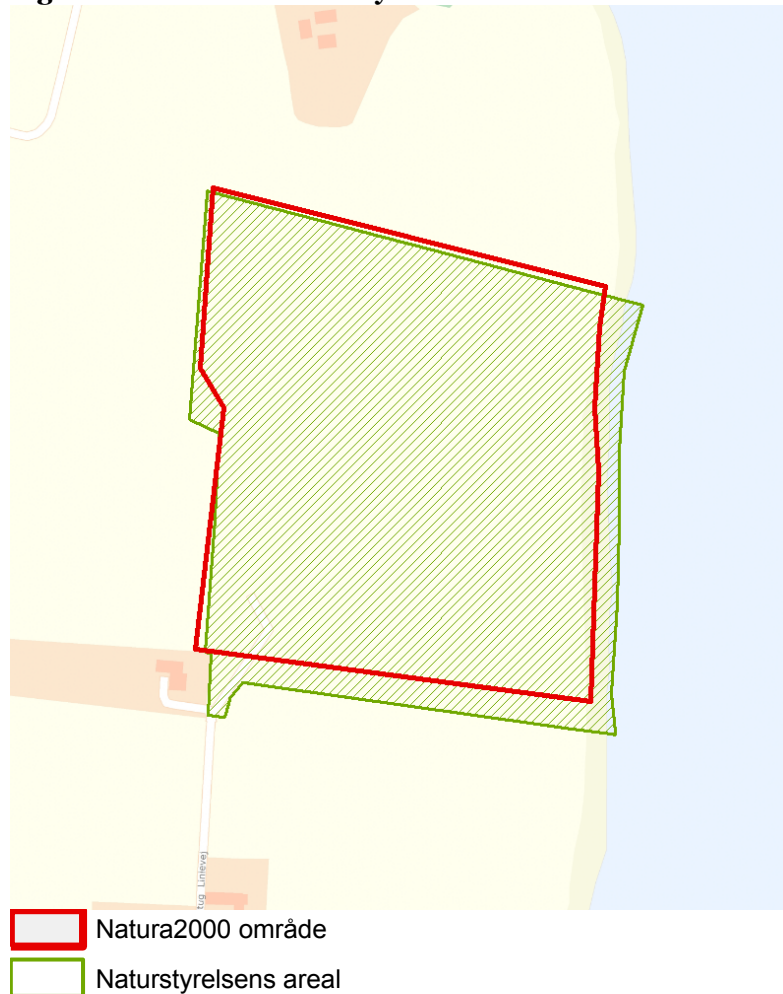
I områdets klinteprofil kan aflæses tre geologiske tidsaldre: I den øverste del findes moræne og bryozokalk, i den nederste del findes skivekridt bestående af skaller (kalkflagellater). De to lag er adskilt af et tyndt lag fiskeler, som er en meget sjælden geologisk forekomst på verdensplan. Fiskeleret blev dannet i samme tidsperiode som da dinosaurerne uddøde for omkring 65 millioner år siden. I 2014 blev Stevns Klint og dermed Holtug Kridtbrud udpeget som UNESCO verdensarv pga. områdets unikke vidnesbyrd om jordens historie.

Holtug Kridtbrud er udpeget som et habitatområde på grund af forekomsten af stor vandsalamander, kransnålalgesø samt kalkoverdrev. Området er karakteriseret ved sine store geologiske og botaniske værdier.

Natura 2000-området ligger i Stevns Kommune og indenfor vandplanområdet hovedvandopland 2.4 Køge Bugt.

For yderligere oplysninger om området henvises til [Natura 2000-planen](#). På SVANAs hjemmeside kan der også findes forklaring af begreber mv.

Figur 2: Kort over Naturstyrelsens arealer i N2000-området.

Tabel a: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)		
	Naturtype	Total
6210	Kalkoverdrev	4,3
I alt		4,3

Desuden er der i udpegningsgrundlaget følgende arter, der forekommer i Natura 2000-området:

- Stor vandsalamander (1166)

Kalkoverdrev kom først på udpegningsgrundlaget i forbindelse med 2. planperiode. Tilstanden af naturtypen er god. Sønaturtypen kransnålalgesø er endnu ikke blevet tilstandsvurderet. Søen er derimod i 2014 tilstandsvurderet som levested for stor vandsalamander, og tilstanden er god.

3. Status for gennemførelse og erfaringer fra 1. plejeplanperiode

Plejeplanen for 1. planperiode omfattede 1 plejetiltag, nemlig rydning af bevoksning, herunder træer og buske på kalkoverdrevet. Dette er gennemført, og alle materialer fra rydningsindsatsen er bortkørt incl. rodskager og kvas. Der har været særlig fokus på at fjerne materialet for at mindske den organiske ophobning. Derudover er der ryddet pil og dunhammer omkring vandhullet for at sikre tilstrækkelig lyseksposering, hvilket forbedrer vandhullet som levested for bl.a. kransnålalger og stor vandsalamander.

Naturstyrelsen har gennemført en evaluering i form af en statusopgørelse og overvejelser om hvilke erfaringer, der kan drages af første planperiode. Med baggrund i denne evaluering kan Naturstyrelsen konkludere, at de planlagte indsatser er gennemført i plejeperioden for Naturstyrelsens arealer og at disse indsatser har bidraget positivt til opfyldelse af Natura 2000-planens målsætninger.

Tabel b: Status for gennemførelse af plejeplanens mål for 1. planperiode 2009-2015

Gennemførte indsatser (antal)	4	Gennemførte indsatser (areal)	5,4 ha
Ikke-gennemførte indsatser (antal)	0	Ikke-gennemførte indsatser (areal)	0 ha

Tabel c: Oversigt over ikke-planlagte indsatser der er gennemført, som gavner arter eller naturtyper i udpegningsgrundlaget.

Natur-type	Natur-typenavn	Plejemål	Plejetiltag	ha	Begrundelse for gennemførelse af ikke planlagt plejetiltag
6210	Kalk-overdrev	Begrænsning af skadelig færdsel	Skiltning	5,4	Naturtypen var ikke kortlagt i 1. planperiode
3140	Kransnål-algesø	Naturtype-bevarende pleje	Rydning af opvækst	0,1	Adgang til bruddet er besværlig. Når vi kommer derned, er det belejligt at udføre al relevant pleje.
Art	Artstiltag	Begrundelse for gennemførelse af ikke planlagt artsplejetiltag			
Stor Vandsalamander	Rydning af opvækst	Rydning af opvækst i og ved vandhullet gavner både naturtype og levested for stor vandsalamander.			

Generelle bemærkninger og erfaringer ift. 1. generations plejeplanlægning

Generelle bemærkninger

Holtug Kridtbrud er meget svært tilgængeligt, og rydnings- og plejeopgaver er svært gennemførlige både med maskiner og manuel arbejdskraft. Arealet er præget af stejle, terrasserede skrænter, som er flader fra tidligere kridtgravning.

Der er gennemført et sammenhængende formidlingsprojekt langs Stevns Klint, hvor formidlingen i Holtug er forbedret. Der er etableret nye publikumsfaciliteter, herunder toiletfaciliteter.

Konkrete erfaringer

- Naturtyperne i Holtug Kridtbrud, kalkoverdrev samt kransnålalgesø kræver løbende pleje i form af fjernelse af vedopvækst.
- Der findes middelaldrende og frøbærende træer i bruddet, som medfører frøformering særligt af ær. Disse træer kan fjernes, hvorved rydningsopgaven kan begrænses.
- Der udføres med års mellemrum i et samarbejde mellem Østsjællands Museum, Danmarks Naturfredningsforening og Naturstyrelsen naturpleje med frivillig arbejdskraft.
- Kridtbruddet vil med tiden ændre karakter på grund af førneophobning. Den udvikling iagttages hurtigst i vandhullet.
- Vandstanden i kransnålalgesøen, som er levested for stor vandsalamander, er svingende og udtørring af levestedet kan i visse år være problematisk. Søen er over en årrække blevet mindre uvist hvorfor. Vandindvinding nævnes som en mulig årsag.
- Bestanden af stor vandsalamander er fragmenteret og kan være truet af udtørring af levestedet i kridtbruddet. Der er langt til andre potentielle levesteder. Det er ikke muligt at etablere yderligere levesteder på Naturstyrelsens arealer.
- I den nordlige ende af bruddet foregår der manuel brydning af kalken i forbindelse med publikums jagt på fossiler. Naturstyrelsen har skiltet generelt i bruddet for at stoppe denne aktivitet, så fossiljagt kun foregår ved at hugge i nedfaldne blokke og ikke den eksponerede væg og bunden, hvor det bl.a. truer voksestedet for den sjældne bregne alm. månerude.

4. Mål og plejetiltag

Figur 3: Oversigt over lysåbne naturtyper og planlagte indsatser i Natura 2000-området

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger. I Natura 2000 planens indsatsprogram er der angivet en række generelle, men ingen områdespecifikke retningslinjer. At der ikke er nogen

områdespecifikke retningslinjer for dette natura 2000 område betyder, at der som udgangspunkt ikke iværksættes nye tiltag. Målsætningerne opfyldes alene ved at eksisterende plejetiltag videreføres.

Desuden præsenteres de typer af *plejetiltag*, som Naturstyrelsen vil anvende på baggrund af Naturstyrelsens erfaringer og bedste viden om naturpleje, der blandt andet omtales i Skov- og Naturstyrelsens Naturplejestrategi (1999), Naturstyrelsens plejebog om 'Græsning og høslæt i naturplejen', Naturstyrelsens plejebogsserie for henholdsvis overdrev, ferske enge, søer, strandenge, hede, mose, småvandhuller samt Naturstyrelsens Naturportal.

Arealtallene i tabellerne udtrykker Naturstyrelsens vurdering af omfanget af de enkelte plejetiltag, der vil blive gennemført i plejeplanens periode. På Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000 findes links til kort med detaljerede oplysninger om mål og indsatser på lokalitetsniveau.

Plejemål og plejetiltag for lysåbne naturtyper

Der vil på de lysåbne naturtyper i dette Natura 2000-område blive foretaget *løbende* pleje, med henblik på opretholdelse af naturtypen kalkoverdrev i form af rydning af vedplanter, jf. nedenstående skema.

Endvidere laves der rydning af buske og tagrør, der skygger levestedet for Stor Vandsalamander.

Tabel d: Plejemål for lysåbne naturtyper

Målsatte habitatnaturtyper (ha)				
		Naturtype	Målsætning	Total
Eksisterende habitatnatur	6210	Kalkoverdrev	Sikring af naturtypen	4,3
			Naturtypebevarende pleje	4,3

Tabel e: Planlagte løbende plejetiltag af hensyn til lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)				Omfattet af eksisterende planlægning	Total
		Naturtype	Plejetiltag		
Eksisterende habitatnatur	6210	Kalkoverdrev	Rydning af opvækst	Eksisterende	4,3

I tabel e dækker kategorien "Eksisterende" over de tilfælde, hvor den pågældende drift/pleje allerede forekommer eller hvor det fremgår af eksisterende driftsplaner og lignende, at tiltaget skal gennemføres.

Arter

Stor vandsalamander har kun i begrænset omfang gavn af plejen for naturtyper i Holtug Kridtbrud, jf. tabel e. Af hensyn til bestanden af stor vandsalamander i vandhullet i Holtug Kridtbrud undersøges derfor i den kommende plejeplanperiode muligheden for at gennemføre oprensning, evt. udvidelse, af levestedet i det svært tilgængelige kridtbrud. Endvidere gennemføres rydning af vedplanteopvækst i og ved vandhullet. Der kan næppe etableres yderligere levesteder for arten i Natura 2000-området.

En mere detaljeret beskrivelse af specifikke artsplejetiltag fremgår af Naturstyrelsens hjemmeside vedr. Natura 2000. Storstrøm .

Tabel f: Mål for arter

Målsatte arter (antal)			
Art	Navn	Målsætning	Total
1166	Stor vandsalamander	Sikring af artens levested	1

Tabel g: Specifikke artsplejetiltag

Indsatser for arter (antal)			
Art	Navn	Indsatstype	Total
1166	Stor vandsalamander	Rydning af opvækst	1

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på Naturstyrelsens arealer forventes at medføre, at naturtyper og arter på sigt opnår gunstig bevaringsstatus. Dette indebærer i Natura 2000-område 182:

- For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til tilstandsklasse I eller II er målsætningen, at udviklingen i deres areal og tilstand er stabil eller i fremgang.
- Det samlede areal af naturtypen/levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det.

Det er forventningen, at naturtilstanden for kalkoverdrev fortsat vil være god – høj i kraft af den løbende pleje.

For stor vandsalamanders vedkommende er bestandens trivsel og bevaringsstatus på langt sigt afhængig af kontakt med andre levesteder, som nødvendigvis må være udenfor Natura 2000-området, da der ikke vurderes at kunne skabes andre levesteder inden for dette.

Bilag

Bilag 1: Resumé af plejeplan for Naturstyrelsens arealer i Natura 2000-område N182 Holtug Kridtbrud

Holtug kridtbrud ligger på Stevns Klint ca. 5 km nordøst for St. Heddinge i fugleflugtslinje. Området er en del af det unikke kridtlandskab langs Stevns østkyst. Råstofindvindingen er ophørt for mange år siden, og på dele af arealet er indvandret en speciel overdrevsflora.

Natura 2000-området består af habitatområde nr. 183 og har et areal på ca. 5 ha. svarende til omfanget af kridtgraven. Hele området er ejet af Naturstyrelsen.

I områdets klinteprofil kan aflæses tre geologiske tidsaldre: I den øverste del findes moræne og bryozokalk, i den nederste del findes skivekridt bestående af skaller (kalkflagellater). De to lag er adskilt af et tyndt lag fiskeler, som er en meget sjælden geologisk forekomst på verdensplan. Fiskeleret blev dannet i samme tidsperiode som da dinosaurerne uddøde for omkring 65 millioner år siden. I 2014 blev Stevns Klint og dermed Holtug Kridtbrud udpeget som UNESCO verdensarv pga. områdets unikke vidnesbyrd om jordens historie.

Holtug Kridtbrud er udpeget som et habitatområde på grund af forekomsten af stor vandsalamander, kransnålgæsø samt kalkoverdrev. Området er karakteriseret ved sine store geologiske og botaniske værdier.

Plejeplanen er udarbejdet i overensstemmelse med Natura 2000-planens målsætninger. I Natura 2000 planens indsatsprogram er der angivet en række generelle, men ingen områdespecifikke retningslinjer. At der ikke er nogen områdespecifikke retningslinjer for dette natura 2000 område betyder, at der som udgangspunkt ikke iværksættes nye tiltag. Målsætningerne opfyldes alene ved at eksisterende plejetiltag videreføres.

Tabel I: Kortlagte lysåbne naturtyper i plejeplanen

Lysåbne naturtyper (ha)		
	Naturtype	Total
6210	Kalkoverdrev	4,3
I alt		4,3

Indsats for de lysåbne naturtyper

I det følgende angives Naturstyrelsens planlagte indsats for de lysåbne naturtyper på udpegningsgrundlaget.

Tabel II: Plejemål for lysåbne naturtyper

Målsatte habitatnaturtyper (ha)				
		Naturtype	Målsætning	Total
Eksisterende habitatnatur	6210	Kalkoverdrev	Sikring af naturtypen	4,3
			Naturtypebevarende pleje	4,3

Tabel III: Planlagte løbende plejetiltag for lysåbne naturtyper

Areal omfattet af indsatsen (ha)				Omfattet af eksisterende planlægning	
		Naturtype	Plejetiltag		Total
Eksisterende habitatnatur	6210	Kalkoverdrev	Rydning af opvækst	Eksisterende	4,3

Særlig indsats for arter

Stor vandsalamander har kun i begrænset omfang gavn af plejen for naturtyper i Holtug Kridtbrud, jf. tabel III. Af hensyn til bestanden af stor vandsalamander i vandhullet i Holtug Kridtbrud undersøges derfor i den kommende plejeplanperiode muligheden for at gennemføre oprensning, evt. udvidelse, af levestedet i det svært tilgængelige kridtbrud. Endvidere gennemføres rydning af vedplanteopvækst i og ved vandhullet. Der kan næppe etableres yderligere levesteder for arten i Natura 2000-området.

Tabel IV: Mål for arter

Målsatte arter (antal)			
Art	Navn	Målsætning	Total
1166	Stor vandsalamander	Sikring af artens levested	1

Tabel V: Planlagte artsplejetiltag for arter *udover* plejetiltagene for de lysåbne naturtyper

Indsatser for arter (antal)			
Art	Navn	Indsatstype	Total
1166	Stor vandsalamander	Rydning af opvækst	1

Forventningen til den samlede indsats

Den samlede indsats for naturtyper og arter på Naturstyrelsens arealer forventes at medføre, at naturtyper og arter på sigt opnår gunstig bevaringsstatus. Dette indebærer i Natura 2000-område 182:

- For naturtyper og for arters levesteder, der er vurderet til tilstandsklasse I eller II er målsætningen, at udviklingen i deres areal og tilstand er stabil eller i fremgang.
- Det samlede areal af naturtypen/levestedet skal være stabilt eller i fremgang, hvis naturforholdene tillader det.

Det er forventningen, at naturtilstanden for kalkoverdrev fortsat vil være god – høj i kraft af den løbende pleje.

For stor vandsalamanders vedkommende er bestandens trivsel og bevaringsstatus på langt sigt afhængig af kontakt med andre levesteder, som nødvendigvis må være udenfor Natura 2000-området, da der ikke vurderes at kunne skabes andre levesteder inden for dette.

**Miljø- og
Fødevareministeriet**
Naturstyrelsen

Gjøddegaard
Førstballevej 2
7183 Randbøl

www.nst.dk